

Sygnatura akt VI Ka 80/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **21 marca 2017** r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Peteja-Żak

Sędziowie SSO Agata Gawron-Sambura

SSR del. Agnieszka Woźniak (spr.)

Protokolant Agata Lipke

przy udziale Justyny Smużyńskiej

Prokuratora Prokuratury Rejonowej G. w G.

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2017 r.

sprawy **J. P. córki T. i R.**

ur. (...) w D.

oskarżonej z art. 233§1 kk i art. 238 kk w zw. z art. 11§2 kk

na skutek apelacji wniesionych przez oskarżyciela publicznego i obrońcę oskarżonej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 5 grudnia 2016 r. sygnatura akt III K 154/14

na mocy art. 437 kpk i art. 439 § 1 pkt 10 kpk

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

Sygnatura akt VI Ka 80/17

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 21 marca 2017 roku

w zakresie całości rozstrzygnięcia

J. P. stanęła pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 233 § 1 kk i art. 238 kk w związku z art. 11 § 2 kk polegającego na tym, że w dniu 25 czerwca 2013 roku w G. w siedzibie Komendy Miejskiej Policji, będąc przesłuchana w charakterze świadka i pouczone o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, zeznała nieprawdę, że w nocy z 28 na 29 marca 2013 roku w G. nieznanymi sprawcami dokonano kradzieży na jej szkodę samochodu marki F. (...) nr rej. (...), zawiadamiając jednocześnie Policję o czynie, którego nie popełniono.

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2016 roku w sprawie o sygnaturze akt III K 154/14 Sąd Rejonowy w Gliwicach uznał oskarżoną za winną popełnienia zarzucanego jej czynu przyjmując, że wyczerpała znamiona występku z art. 233 § 1

kk i art. 238 kk w zw. z art. 11 § 2 kk i za to na mocy art. 233 § 1 kk w zw. z art. 11 § 3 kk skazał ją na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Dalsze rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego kształtowały się następująco:

- na mocy art. 69 § 1 i 2 kk i art. 70 § 1 kk wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności oskarżonej warunkowo zawieszono na okres próby 2 lata,

- na mocy art. 71 § 1 kk w zw. z art. 33 § 1 i 3 kk orzeczono wobec oskarżonej karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 złotych,

- na mocy art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982r. Prawo o Adwokaturze zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz adwokata A. S. wynagrodzenie za obronę z urzędu,

- na mocy art. 627 kpk oraz art. 2 ust.1 oraz art.3 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych zasądzono od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe obejmujące opłatę w kwocie 120 złotych i wydatki poniesione przez Skarb Państwa w toku postępowania w kwocie 50 złotych.

Od wyroku apelację wywiedli: oskarżyciel publiczny oraz obrońca.

Prokurator zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonej. Wyrokowi zarzucił:

- obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, a to art. 202 § 1 kpk w związku z art. 203 § 1 – 3 kpk i art. 366 § 1 kpk polegającą na rozstrzygnięciu merytorycznym sprawy pomimo braku uzyskania opinii odnośnie stanu zdrowia psychicznego oskarżonej,

- obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, a to art. 413 § 2 kpk polegającą na przypisaniu oskarżonej popełnienia zarzucanego aktem oskarżenia czynu pomimo, iż opis czynu nie zawiera wszystkich znamion czynu zabronionego określonego w art. 233 § 1 kk i w art. 238 kk.

Podnosząc te zarzuty wniósł prokurator o zmianę wydanego rozstrzygnięcia, po uzupełnieniu przewodu sądowego o opinię sądowo – psychiatryczną.

Obrońca zaskarżył wyrok w całości. Wyrokowi zarzucił:

- mający wpływ na treść rozstrzygnięcia błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu, że oskarżona w dniu 25 czerwca 2013 roku w G. w siedzibie Komendy Miejskiej Policji, będąc przesłuchana w charakterze świadka i pouczona o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, zeznała nieprawdę (świadomie), że w nocy z 28 na 29 marca 2013 roku w G. nieznany sprawca dokonał kradzieży na jej szkodę samochodu marki F. (...) nr rej. (...), zawiadamiając jednocześnie Policję o czynie, którego nie popełniono, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie potwierdza popełnienia tego czynu,

- obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, a to art. 4 kpk, 5 § 2 kpk, art. 7 kpk polegającą na zastosowaniu przez Sąd Rejonowy nieobiektywnej i zupełnie dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, uznanie za wiarygodne wyłącznie dowodów przemawiających na niekorzyść oskarżonej przy jednoczesnym i konsekwentnym pomijaniu wszelkich źródeł dowodowych wskazujących na jej niewinność oraz ustalenie, w sposób prawidłowy rzeczywistego stanu faktycznego.

Podnosząc te zarzuty wniósł obrońca o zmianę wydanego rozstrzygnięcia poprzez uniewinnienie oskarżonej od przypisanego jej czynu, względnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wywiedzione apelacje spowodowały ten skutek, że koniecznym stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania za względu na bezwzględną przyczynę odwoławczą, o jakiej mowa w art. 439 § 1 punkt 10 kpk.

Przeprowadzając postępowanie w sprawie i rozstrzygając o odpowiedzialności karnej J. P. za zarzucone jej przestępstwo z art. 233 § 1 kk i art. 238 kk w związku z art. 11 § 2 kk sąd I instancji dopuścił się obrazy przepisów postępowania polegającej na braku wyznaczenia dla oskarżonej obrońcy z urzędu w chwili powzięcia wątpliwości, co do jej poczytalności i zdolności do udziału w procesie oraz przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 stycznia 2015 roku pod nieobecność obrońcy.

Słusznie Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż w sprawie oskarżanej istnieją wątpliwości głównie co do jej poczytalności w chwili zarzucanego jej czynu. Wątpliwości te są daleko idące nawet biorąc pod uwagę jedynie relacje oskarżonej na temat przebiegu zdarzeń w korelacji do zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zwłaszcza zeznań świadka R. S.. Wątpliwości te potęgują się jeśli uwzględnić zeznania sąsiadów oskarżonej na temat jej zachowania, a także wypowiedzi oskarżonej wobec funkcjonariusza policji w sprawie 1 Ds. 931/13 (k. 24), które miały miejsce nota bene w trakcie trwania postępowania, w odniesieniu do którego stawia jej się zarzut fałszywych zeznań. Biorąc pod uwagę te okoliczności można nawet stwierdzić, iż istnieje wysokie prawdopodobieństwo, iż oskarżona w chwili czynu miała zniesioną poczytalność, co jednak może być ustalone w sposób pewny i prawidłowy jedynie poprzez uzyskanie opinii sądowo – psychiatrycznej. Wątpliwości te korelują z zarzutem apelacji obrońcy o braku świadomości oskarżonej odnośnie składania fałszywych zeznań oraz zawiadomienia o przestępstwie niepopelnionym. Dziwi więc wydanie wyroku, i to skazującego, przez sąd I instancji bez uzyskania tego kluczowego dowodu. Sąd Okręgowy ma przy tym świadomość trudności związanych z uzyskaniem opinii sądowo – psychiatrycznej z uwagi na postawę oskarżonej, jednakże dziwi także brak reakcji sądu I instancji na bezprawne utrudnianie postępowania przez oskarżoną. Wszakże, zgodnie z art. 74 § 2 punkt 2 kpk oskarżony ma obowiązek poddania się m.in. badaniu psychologicznemu i psychiatrycznemu. Realizacja tego obowiązku nie sprowadza się do stawienia się na badanie, lecz do poddania się badaniu, a więc czynnego w nim uczestniczenia. Odmowa poddania się badaniu przez oskarżoną, pomimo stawiania się na terminy wyznaczone przez biegłych, musi być uznana za utrudnianie postępowania, które zresztą spowodowało jego przewlekłość, a utrudnianie to jest z całą pewnością bezprawne. Jest to podstawa do zastosowania wobec oskarżonej środków zapobiegawczych w oparciu o art. 258 § 1 punkt 2 kpk i art. 259 § 4 kpk. Z kolei zastosowanie tymczasowego aresztowania, gdyż nie sposób wyobrazić sobie spełnienie celów tego postępowania poprzez zastosowanie środków zapobiegawczych innego rodzaju, wydaje się wyłączać przesłankę negatywną obserwacji sądowo – psychiatrycznej (o ile będzie taka konieczność), o jakiej mowa w art. 203 § 1 kpk w związku z art. 259 § 2 kpk. Nawet jeśli sąd widziałby przeszkody do zastosowania tych instytucji, to należałoby rozważyć uzyskanie opinii sądowo – psychiatrycznej w oparciu o dokumentację dotyczącą zachowania, czy leczenia psychiatrycznego oskarżonej, którą można by uzyskać, o ile się leczyła, na podstawie informacji NFZ o jednostkach, w których korzystała z usług medycznych, ustalenia czy pracuje, czy była badana przez lekarza medycyny pracy i z jakim wynikiem, ustalenia czy korzystała ze zwolnień lekarskich lub innych świadczeń społecznych i z jakiego powodu, a wreszcie ustalenia sposobu funkcjonowania oskarżonej w środowisku lokalnym poprzez wywiad kuratora, czy policji.

Wracając jednak do bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazać należy, iż postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii sądowo – psychiatrycznej wydał sąd w tej sprawie w dniu 22 grudnia 2014 roku powołując się na to, że zachowanie oskarżonej stwarza wątpliwość, co do stanu jej zdrowia psychicznego. Wydając jednak to rozstrzygnięcie sąd nie wyznaczył oskarżonej obrońcy z urzędu, co było konieczne biorąc pod uwagę art. 79 § 1 punkt 3 i 4 kpk. Sąd jednak nie uczynił tego, obrońcę wyznaczając oskarżonej dopiero w dniu 11 maja 2015 roku, kiedy orzekł o obserwacji sądowo – psychiatrycznej oskarżonej. W chwili wydawania postanowienia z dnia 22 grudnia 2014 roku oskarżona nie miała obrońcy z wyboru. Adwokat, który zgłosił się do sprawy w dniu 8 stycznia 2015 roku, otrzymał jedynie pełnomocnictwo do badania akt, a więc nie do reprezentowania oskarżonej w sprawie. Oczywiście więc było, że nie stawi się na wyznaczoną na dzień 13 stycznia 2015 roku rozprawę, zresztą brak jest dowodu, by o terminie rozprawy został zawiadomiony. W tej sytuacji, bez rozwiania wątpliwości, co do poczytalności oskarżonej i bez wyznaczenia jej obrońcy z urzędu, sąd I instancji przeprowadził rozprawę w dniu 13 stycznia 2015 roku przesłuchując

oskarżoną. Bez znaczenia dla oceny uchybienia jest to, że oskarżona wyraziła na to zgodę, a zamysłem sądu było otwarcie przewodu sądowego, kiedy postępowanie długo pozostawało bez biegu. Późniejsze wyznaczenie oskarżonego obrońcy z urzędu nie wpłynęło na nieprawidłowy tok postępowania, nie konwalidowało wskazanego uchybienia, gdyż sąd w dniu 1 czerwca 2016 roku zdecydował o prowadzeniu rozprawy odroczonej w dalszym ciągu, nota bene bez merytorycznego uzasadnienia (gdyż wskazane w postanowieniu postępowanie dowodowe nie zostało nawet zaczęte), choć miał możliwość rozpoczęcia przewodu sądowego na nowo, ponownego przesłuchania oskarżonej w obecności obrońcy i następnie przystąpienia do przesłuchiwanie świadków.

Z powodu tych mankamentów przeprowadzonego postępowania zaskarżony wyrok należało uchylić. Sąd Rejonowy ponownie rozpoznając sprawę zobowiązany zostaje zatem w pierwszej kolejności do uzyskania opinii sądowno – psychiatrycznej oskarżonej z uwzględnieniem wyżej zasygnalizowanych sposobów. Następnie, w zależności od wniosków opinii będzie zobowiązany albo umorzyć postępowanie, albo rozpoznać sprawę na zasadach ogólnych na rozprawie i przeprowadzić postępowanie dowodowe w pełnym zakresie. O ile pojawi się taka konieczność uzupełni materiał dowodowy poprzez przeprowadzenie innych dowodów. Jeśli sąd będzie wyrokować i dojdzie do przekonania o wyczerpaniu przez oskarżoną znamion czynów zabronionych wskazanych w zarzucie aktu oskarżenia lub innych zważy na dyspozycję art. 413 § 2 punkt 1 kpk i prawidłowo opiszemy znamiona w wyroku.

Uchylenie wyroku sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gliwicach spowodowało, iż niemożliwym stało się orzekanie o wynagrodzeniu obrońcy z urzędu, które to rozstrzygnięcie może znaleźć się w orzeczeniu kończącym postępowanie.